

MT

2017 1200

Seat No. MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - SEMI PRELIM - II
PAPER - I

Time : 2 Hours

Model Answer Paper

Marks : 40

प्रथमः विभागः - गद्यम् ।		
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिश कृतीः कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् । (केऽपि द्वे कृती कुरुत ।)	
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	१
	पाषाणखण्डानाम् उपयोजनम् इति विधिविरोधि आचरणम् ।	
(ii)	कः कं वदति ?	१
	द्वितीयशाकविक्रेता प्रथमशाकविक्रेतारं वदति ।	
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।	१
	ISI चिह्नाङ्कितानि परिमाणानि विधिसम्मतानि । - सत्यम् ।	
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)	
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	१
	कबड्डी इति साङ्घिकी क्रीडा खेलितुं प्रतिसङ्घे द्वादश क्रीडापटवः आवश्यकाः सन्ति ।	
(ii)	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	१
	दक्षिणभारते 'चेडुगुडु' तथा उत्तरभारते 'कबड्डी' इति नाम्ना कबड्डीक्रीडा विख्याता ।	
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।	१
	कबड्डी बङ्गदेशे विशेषरूपेण लोकप्रियतां गता । - असत्यम् ।	
२.	पृथक्करणम् ।	२
	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">हमामा</div> </div> <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">हुडू</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block; margin: 0 10px;">गद्यांशे आगतानि कबड्डी क्रीडायाः नामानि</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">हुंबरी</div> </div> <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">हुतुतू</div> </div>	
उ. १	क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)	
(i)	समूहेतरपदं लिखत ।	१
१)	शीघ्रम्, सत्वरम्, झटिति, समीपे । - समीपे । २) पथि, रोगी, मार्गे, वीथ्याम् । - रोगी ।	

(ii)	परमगहनः, परीक्षणीयः सेवाभावः ।	9
(iii)	आकर्ष्य, वीक्ष्य ।	9
२ .	पृथक्करणम् । क्रमसंयोजनं कुरुत ।	२
(i)	द्वौ युवानौ पथि रुग्णम् अपश्यताम् ।	
(ii)	द्वितीयः युवा रुग्णस्य सेवाम् अकरोत् ।	
(iii)	अपरेद्युः द्वौ युवानौ नागार्जुनं प्रति आगच्छताम् ।	
(iv)	द्वितीयः युवा अभाषमाणः अतिष्ठत् ।	
	द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।	
उ. २	अ) पद्यांशौ पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
१ .	शब्दज्ञानम् ।	9
	चतुर्थपदं लिखत ।	
१)	कुम्भकारः : मृत्तिका :: मूर्तिकारः : पाषाणः ।	
२)	निर्माणम् : विनाशम् :: स्मरणम् : विस्मरणम् ।	
२ .	पृथक्करणम् ।	२
	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">शिष्यः</div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40%;">इच्छति</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40%;">न इच्छति</div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 30%;">गुरोः प्रसादनम्</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 20%;">धनम्</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 20%;">मौक्तिकम्</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 20%;">काञ्चनम्</div> </div> </div>	
उ. २	ब) पद्यांशौ पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
	अवबोधनम् ।	
	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	
	सरिद्वेगं दृष्ट्वा वेतसः नमति ।	9
उ. २	क) स्मरणम् । श्लोकपूर्तिं कुरुत । (केवलं १ श्लोकः लेखनीयः ।)	
(i)	शनैः शनैश्च भोक्तव्यं स्वयं वित्तमुपार्जितम् ।	२
	रसायनमिव प्राज्ञैर्हेलया न कदाचन ॥	
(ii)	साम्नेव यत्र सिद्धिर्न तत्र दण्डो बुधेन विनियोज्यः ।	२
	पित्तं यदि शर्करया शाम्यति कोऽर्थः पटोलेन ॥	
उ. २	ड) श्लोकांशान् मेलयत ।	२
(i)	शस्त्रं निहन्ति - पुरुषस्य शरीरमेकम् ।	
(ii)	अतिथिर्बालकः पत्नी - जननी जनकस्तथा ।	
(iii)	प्रज्ञा कुलं च विभवं च - यशश्च हन्ति ।	
(iv)	पञ्चैते गृहिणा पोष्या - इतरे च स्वशक्तितः ।	

		तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।					
उ. ३	यथानिर्देशं कृतीः कुरुत ।					२	
अ)	नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)						
		सप्तमी एकवचनम्	द्वितीया बहुवचनम्	पञ्चमी द्विवचनम्			
	नाम	वाचि	पक्षिणः	भगवद्भ्याम्			
	सर्वनाम	तस्मिन्	एतानि	सर्वाभ्याम्			
आ)	क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)					२	
		द्वितीयः	परोक्षः	प्रथमः	विध्यर्थः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः
		भविष्यकालः	भूतकालः	भूतकालः			
		भविष्यन्ति	उवाच	ऐच्छत्	अभिजानीयात्	ददामि	अस्तु
इ)	समासाः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)					२	
	विग्रहवाक्यानां समासनामभिः सह मेलनं कुरुत ।						
	विग्रहवाक्यानि	समासनामानि					
(i)	न्यायाय प्रासादः ।	- चतुर्थी तत्पुरुष समास					
(ii)	अधिकं मूल्यम् ।	- कर्मधारय समास					
(iii)	न आदरः ।	- नञ् तत्पुरुष समास					
(iv)	धेनुः च पन्नगः च ।	- इतरेतर द्वन्द्व समास					
(v)	स्थिता प्रज्ञा यस्य सः ।	- बहुव्रीहि समास					
(vi)	स्थानम् अनतिक्रम्य ।	- अव्ययीभाव समास					
ई)	उपपदविभक्तिः ।					२	
	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)						
(i)	जलं विना जीवनम् अशक्यम् ।						
(i)	अर्जुनः विहारार्थं निबिडारण्यं जगाम ।						
(ii)	परमेश्वरः भक्तान् विघ्नात् रक्षति ।						
(iii)	एषः क्रीडाप्रकारः महिलानां कृतेऽपि प्रचलितोऽस्ति ।						
(iv)	विद्यादेव्यै नमः ।						
(v)	सेवाभावात् विना कथं चिकित्सकः भवेत् ?						
(vi)	वृक्षः जनेभ्यः फलानि यच्छति ।						
उ)	सन्धिं / सन्धिविग्रहं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)					२	
(i)	पापधिरेव = पापधिः + एव ।	(ii) चिदानन्दः = चित् + आनन्दः ।					
(iii)	कोऽर्थः = कः + अर्थः ।	(iv) दत्त्वैव = दत्त्वा + एव ।					
(v)	वृक्षादपतन् = वृक्षात् + अपतन् ।	(vi) ता अपि = ताः + अपि ।					

<p>ऊ) सङ्ख्यावाचकविशेषणानि । रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)</p> <p>(i) संवत्सरे द्वे अयने स्तः ।</p> <p>(ii) मम जन्मदिवसे मातामही पञ्च पक्वान्नानि करोति ।</p> <p>(iii) कालिदासेन त्रीणि नाटकानि लिखितानि ।</p> <p>(iv) श्रीकृष्णः देवक्याः अष्टमम् अपत्यम् ।</p> <p>(v) मया एकवारम् अपि विदेशयात्रा न कृता ।</p> <p>(vi) सप्ताहस्य त्रिवारम् अहं मन्दिरं गच्छामि ।</p>	<p>चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।</p>	<p>२</p>
<p>उ. ४ अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत ।</p> <p>अ) वाक्यनिर्माणम् ।</p> <p>कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत ।</p> <p>(i) बालकः दुग्धं पिबति ।</p> <p>(ii) धेनुः वनं गच्छति ।</p> <p>(iii) राजा धनं यच्छति ।</p> <p>(iv) आचार्यः प्रश्नं पृच्छति ।</p>	<p>परिच्छेदपूर्तिः ।</p> <p>मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा ४ रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत ।</p> <p>‘लोके न किम् अशक्यं नाम’ इति कोऽपि विदेशीयो महापुरुषः प्राह । ‘अशक्यम्’ इति एतत् पदं मूर्खाणामेव कोशे लभ्यते, इति अन्य कश्चन महापुरुषः। ‘अशक्यमपि शक्यं भवति प्रयत्नात्’ इति एकस्य सत्पुरुषस्य सुभाषितम् । अतो मानवेन प्रयत्न एव सततं कर्तव्यः। आलस्यं सर्वथा विनाशाय कल्पते। आलस्येन गतं प्रदीर्घमपि जीवितं न जीवितम्। महान्तोऽपि गुणाः निष्फलाः यदि ते न उपयुज्यन्ते । यः सर्वं कालं निद्रया नयति स खलु मृत एव मन्तव्यः ।</p>	<p>४</p>
<p>आ) परिच्छेदपूर्तिः ।</p>	<p>मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा ४ रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत ।</p> <p>‘लोके न किम् अशक्यं नाम’ इति कोऽपि विदेशीयो महापुरुषः प्राह । ‘अशक्यम्’ इति एतत् पदं मूर्खाणामेव कोशे लभ्यते, इति अन्य कश्चन महापुरुषः। ‘अशक्यमपि शक्यं भवति प्रयत्नात्’ इति एकस्य सत्पुरुषस्य सुभाषितम् । अतो मानवेन प्रयत्न एव सततं कर्तव्यः। आलस्यं सर्वथा विनाशाय कल्पते। आलस्येन गतं प्रदीर्घमपि जीवितं न जीवितम्। महान्तोऽपि गुणाः निष्फलाः यदि ते न उपयुज्यन्ते । यः सर्वं कालं निद्रया नयति स खलु मृत एव मन्तव्यः ।</p>	<p>४</p>
<p>** ** * * * * *</p>		